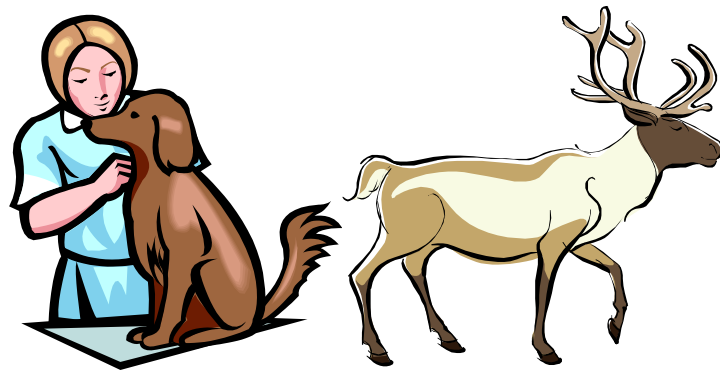

**INARIN KUNNAN SUUNNITELMA
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUISTA JA ELÄINTEN TERVEYDEN
JA HYVINVOINNIN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ
VUOSILLE 2015 - 2019**

**8.12.2014
Minna Saramo-Nissilä**

**Sosiaali- ja terveyslautakunnan
ympäristöjaosto 16.12.2014 § 4**

Sisällys

1. JOHDANTO	3
1.1 Ohjelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta	3
1.2 Suhde muihin ohjelmiin	4
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	4
4. VOIMAVARAT	5
4.1 Resurssitarpeen kartoitus	5
4.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako	5
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
4.4. Yksityinen palvelutarjonta.....	7
5. TIETOJÄRJESTELMÄT	7
6. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	8
7. MAKSUT	9
8. VALVONNAN TOIMEENPANO	9
8.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset.....	10
8.2 Terveysvalvontaohjelmat	10
8.3 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta	10
8.4 Eläinten keinollinen lisääntyminen	11
8.5 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	11
8.5.1 Sivutuotteiden hautaaminen	11
8.5.2 Käsittlemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat.....	12
8.6 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	12
8.6.1 Sisämarkkinatuonti.....	12
8.6.2 Sisämarkkinavienti	13
8.7 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	13
8.7.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	13
8.7.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	13
8.8 Tukivalvonta	14
9 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN TOIMEENPANO	14
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	14
9.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu	15
9.3 Saatavuus- ja laatutavoitteet	15
9.4 Ostopalvelut – Ei ole.....	16
9.5 Perustason ylittävät palvelut.....	16
10 LAATU	16
10.1 Palautteiden ja valitusten käsittely	16
11 SEURANTA JA RAPORTOINTI	17
11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	17
11.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	17

1. JOHDANTO

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 valtio ryhtyi ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on ollut entistä selkeämmin erottaa valvontatehtävät eläinlääkäripalveluista ja perustaa kuntiin päätoimisia valvontaeläin-lääkärin virkoja. Valvontaeläinlääkärin virka on jo lähes jokaisessa kunnassa, mutta kaikki virat eivät ole vielä olleet täytettynä. Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on osoittautunut toimivaksi eli valvonta on parantunut sekä laadullisesti että määrällisesti.

Eryteisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina ja jatkossa myös kuluttajien eettiset valinnat tulevat entistä enemmän ohjaamaan eläinten hyvinvointiin liittyvää keskustelua. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus voi lähivuosina muokata valvonnan toimintaympäristöä.

Eläintautitilanne on säilynyt maassamme hyvänä huolimatta kansainvälisen eläinliikenteen kasvusta. Eläintautilain uudistus vuoden 2014 alussa antoi viranomaisille enemmän keinoja puuttua säädöstenvastaiseen toimintaan ja vahvisti aluehallintovirastojen roolia alueellisesti ohjaavana viranomaisena.

Eläinten lääkitseminen on Suomessa pääsääntöisesti hallittua ja lääkkeitä käytetään vain todettuun tarpeeseen. Mikrobilääkkeiden käyttö ja resistenttien mikrobien esiintyminen eläintuotannossa on kuitenkin kasvava huolenaihe. Eläinten lääkitsemistä koskeva lainsäädäntö on uudistumassa ja sen myötä eläinlääkärit saavat aikaisempaa laajemman oikeuden luovuttaa lääkkeitä terveydenhuoltoon kuuluville tiloille ja tuotantoeläinten omistajat tai haltijat aloittavat suurimman osan lääkityksistä. Tämä on huomioitava myös valvonnassa.

Valvonnalta edellytetään suunnitelmallisuutta, valvontatulosten analysointia ja raportointia sekä entistä tehokkaampaa tiedonkulkua viranomaiselta toiselle. Valvonnan yhteisten tietojärjestelmien ja rekistereiden kehittäminen ja niiden entistä tehokkaampi käyttö myös paikallistasolla on edellytys yhtenäiselle, suunnitelmalliselle ja toimivalle valvonnalle. Sähköisen asioinnin kehittäminen kaikkea viranomaistoimintaa koskeväksi kuuluu valtionhallinnon IT-strategian tavoitteisiin.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten terveydenhuollon merkitys kasvaa edelleen, mikä muuttaa myös eläinlääkäreiden työnkuvaa akuutista sairaanhoidosta suunnitelmallisen ennaltaehkäisevän työn suuntaan. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuvilla eläinlääkäripalveluilla asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on yhä kasvava rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden määrä ja palveluvalikoima kasvaa edelleen ja entistä suurempi osa eläinlääkäripalveluista on yksityisten tuottamia. Tämä lisää keskustelua yksityisten ja kuntien roolista eläinlääkäripalveluiden tuottajina.

1.1 Ohjelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatiman valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman (EHO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin.

Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolaissa ja eläinlääkintähuoltoasetuksessa. Näiden säädösten mukaan Eviran on valtakunnallista ohjelmaa laadittaessa kuultava kuntia ja aluehallintovirastoja. Valtakunnallisessa ohjelmassa pitää näkyä, mitkä ohjelman osat tulevat lainsäädännössä säädetyistä velvoitteista ja mitkä osat ovat ohjeellisia.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

Tässä suunnitelmassa otsikot ja väliotsikot sekä kursivilla painetut tekstit on poimittu valtakunnallisesta ohjelmasta (EHO). Inarin kunnan osuudet on kirjoitettu normaalilla fontilla.

1.2 Suhde muihin ohjelmiin

EHO on osa valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa (Ymppi-ohjelma). VASU kattaa koko elintarvikeketjun valvonnan ja sisältää toimintaympäristön ja valvontajärjestelmien kuvaukset sekä valvonnan strategiset tavoitteet. Ymppi-ohjelma ohjaa koko ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja siinä asetetaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteiset tavoitteet. Ymppi-ohjelmassa ovat mukana terveydenhuoltolaissa (1326/2010) määritellyt ympäristöterveydenhuollon toimialat: terveydensuojelu, elintarviketurvallisuus, tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuus ja eläinlääkintähuolto.

Elintarvikkeiden alkutuotannon ja turvallisuuden valvonta on osa eläinlääkintähuoltoa, mutta ne eivät sisälly tähän ohjelmaan. Elintarvikevalvonnan ohjelma, entinen EVO, on osa VASU:a.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tämä suunnitelma koskee Inarin ja Utsjoen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueetta. Eläinlääkintähuollon henkilöresursseihin on laskettu vuoden 2015 talous- ja toimintasuunnitelman mukaiset resurssit. Lisäksi on huomioitu paikallisessa sopimuksessa sovitut järjestelyt, joiden tavoitteena on vähentää eläinlääkäreiden työsidonnaisuutta ja kuormitusta.

3. ALUEELLISET SUUNNITELMAT JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

Aluehallintoviraston on laadittava alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua koskevat alueelliset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Alueellisessa suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. (Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009, 9 §).

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. (Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009, 10 §).

Kunnan on suunnitelmassaan kuvattava miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

4. VOIMAVARAT

4.1 Resurssitarpeen kartoitus

Resurssitarpeiden kartoitus on liitteenä.

4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Kunnan pitää varata riittävästi henkilöresursseja sekä eläinlääkäripalvelujen että valvontatehtävien hoitamiseen. Ensisijainen tapa hoitaa valvontatehtävät on perustaa kuntiin valvontaeläinlääkäriin virkoja. Erytystä huomiota on kiinnitettävä valvontatehtävien jäävittömään hoitamiseen eli valvontatehtäviä ei suoriteta henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa.

Kunnan on arvioitava valvontaa ja palveluiden järjestämistä varten tarvittavat resurssit. Resurssikartoitus on suoritettava käyttäen tämän valvontaohjelman liitteenä olevaa lomaketta (liite 2). Lomake on toimitettava aluehallintovirastoon valvontasuunnitelman ja sen päivityksien liitteenä. Kunnan on valvontasuunnitelmassaan osoitettava, että yksiköllä on kartoitetun resurssitarpeen täyttämiseen riittävä määrä pätevää henkilökuntaa. Kunnaneläinlääkäreiden vastualueet ja työnjako kirjataan kunnan suunnitelmaan.

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueella resurssitarpeen kartoitus ja käytäntö ovat osoittaneet, että eläinlääkintähuollon nykyiset resurssit (Inari 2, Utsjoki 1) ovat riittävät.

Inarin kunnan ympäristöyksikössä on kolme vakituista kunnaneläinlääkäriin virkaa ja sen lisäksi poroerotusajalle on varattu neljännen kunnaneläinlääkäriin määräaikainen (3 kk) virka kuormitusta keventämään.

Inarin ja Utsjoen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella ei katsota olevan perusteita erilliseen valvontaeläinlääkäriin virkaan. On katsottu, että praktikkoeläinlääkärit (3 kpl) voivat hyvin tehdä EHO:n mukaisen valvontatyön erillisen suunnitelman mukaisesti. Ns. 1. kunnaneläinlääkäriin jäätyä eläkkeelle, ko. virka on päätetty muuttaa v. 2015 alusta lähtien praktikkoeläinlääkäriin viraksi. Kaikkien kunnaneläinlääkäreiden kelpoisuusvaatimukseksi asetetaan riittävät tiedot ja taidot virkaeläinlääkäriin töistä. Pätevyys on mahdollista hankkia myös työn ohessa (virkaeläinlääkäriin peruskurssi tai vastaava).

Poroelinkeinon työt (porojen loislääkintä ja porojen muu terveyden- ja sairaanhoito) aiheuttavat kovaa kuormitusta syyskuun lopulta helmi-maaliskuulle saakka. Kunnaneläinlääkärit toimivat niin halutessaan myös aluehallintoviraston sivutoimisina tarkastuseläinlääkäreinä alueen poroteurastamoilla, mikä lisää kuormitusta entisestään. Porotalous on alueellisesti merkittävä elinkeino, joten eläinlääkintähuollon tulee tarjota elinkeinolle riittävät resurssit ja vankkaa osaamista.

Vastualueet ja työnjako

Valvontatehtävät on tähän asti keskitetty 1. kunnaneläinlääkäriin, jonka työajasta koko vuodelle laskettuna noin kolmannes on varattu eläinlääkintähuoltolain, elintarvikelain ym. lakien mukaisten valvontatehtävien hoitamiseen.

Valvottavien kohteiden määrä on alueellamme rajallinen ja onkin katsottu, että valvonta voidaan toteuttaa ilman jäävyksiä jakamalla työt kolmen kunnaneläinlääkäriin kesken erillisen suunnitelman mukaisesti.

Kaikki kunnaneläinlääkärit toimivat myös omasta tahdostaan aluehallintoviraston nimittäminä tarkastuseläinlääkäreinä. Teurastamoiden valvonta on jaettu tasan eläinlääkäreiden kesken (2 teurastamo / eläinlääkäri).

Tukipalvelut

Eläinlääkäreiden vastaanottotilojen siivouksesta huolehtii Ivalossa päivittäin Inarin Kiinteistöt oy. Utsjoella on vaatimattomat vastaanottotilat, joiden siivouksesta huolehtii tilojen vuokraaja (RKTL). Karigasniemen (Kaamasmukan) vastaanotto on kunnaneläinlääkäriin kodin yhteydessä, ja sen puhtaanapidosta ja huollosta vastaa eläinlääkäri itse.

Eläinlääkärit hoitavat itse instrumenttihuollon, mutta Ivalossa voidaan välineet, leikkausliinat ym. viedä terveyskeskuksen välinhuoltoon autoklavoitaviksi.

Toimistopalveluihin saadaan tarvittaessa apua ympäristöyksikön ja Inarin kunnan sosiaali- ja terveysosaston henkilöstöltä.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnan tulee suunnitelmassaan kuvata, miten se varmistaa rekrytoimansa henkilökunnan riittävän pätevyyden ennen työsuhteen solmimista. Lisäksi tulee kuvata miten varmistetaan, että muille kuin eläinlääkäreille ei anneta työtehtäviä, jotka säädösten mukaan kuuluvat eläinlääkäriin tehtäväksi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava miten se varmistaa, että kunnan valvovilla viranomaisilla on riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Suunnitelmaan on sisällytettävä kunnan eläinlääkintähuollon henkilökunnan monivuotinen täydennyskoulutussuunnitelma.

Kunnaneläinlääkäriin virkaan voidaan valita vain laillistettu eläinlääkäri ja viran kelpoisuusvaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella. Vakinaisia virkoja täytettäessä selvitetään huolellisesti, täyttävätkö hakijat kelpoisuusehdot. Kelpoisuusehtona on Suomessa laillistetun eläinlääkäriin tutkinto ja riittävä Suomen eläintauti-, eläinsuojelu- ja elintarvikelainsäädännön tuntemus.

Sijaisia tai tilapäisiä viranhaltijoita rekrytoitaessa tarkistetaan, että henkilöllä on oikeus toimia eläinlääkäriin tai sijaisena. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000 ja siihen tehdyt muutokset). Kun otetaan sijaisiksi eläinlääketieteen opiskelijoita, joilla on väliaikainen oikeus harjoittaa eläinlääkäriin-ammattia, selvitetään henkilön osaaminen ja sen perusteella suunnitellaan perehdyttäminen. Vasta-alkajien tukena on aina kokenut eläinlääkäri.

Kunnaneläinlääkäreiden tehtävänkuvaukset laaditaan siten, että eläinlääkärit voivat keskittyä eläinlääkintähuoltolain mukaisiin tehtäviin, heille ei määrätä yleishallinnon tms. tehtäviä.

Kunnaneläinlääkäreiden koulutussuunnitelma:

- Virkaeläinlääkäriin valvontatehtävät -koulutus mikäli sopivaa on tarjolla.
- Kunnaneläinlääkärit perehdytetään Traces-sovelluksen käyttöön. Mikäli aiheesta ei ole tarjolla koulutusta, yksilöllistä ohjausta on saatava Avista tai Evirasta
- Nautojen terveydenhuoltoon liittyvää koulutusta, mikäli sopivaa on tarjolla
- Mahdollisuus osallistua eläinlääkäripäiville 1-3 pv:n ajan vähintään kahden vuoden välein

- Poronlihan tarkastuseläinlääkäreiden koulutuspäivät vuosittain (Lapin AVI).

Koulutukseen on mahdollisuus osallistua myös etäyhteydellä.

Kaikille eläinlääkäreille annetaan mahdollisuus osallistua Inarin kunnan järjestämiin koulutuksiin (atk-ohjelmat, asiakaspalvelu, työsuojelu ym.)

4.4. Yksityinen palvelutarjonta

Inarin ja Utsjoen alueella ei ole tarjolla yksityisiä eläinlääkäripalveluja.

5. TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi) on hallinnonalan perusrekisteri, joka korvaa vaiheittain Eliten. Elvin ensimmäiset osat on otettu käyttöön 2014. Elvin käyttö jatkuu rinnakkain Eliten kanssa ainakin vuoteen 2016 asti. Elitessä, myöhemmin Elvissä, on eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä- ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi Elviin tullaan tallentamaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmat (MV:n, CAE:n ja Scrapien osalta), luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset. Täydentävien ehtojen tarkastukset tallennetaan omaan sovellukseensa, jonne kirjaudutaan toistaiseksi Eliten kautta. Elvi kytketty kohde- ja asiakastietojärjestelmään ja jatkossa myös eläinrekistereihin, rokotusrekisteriin ja Kartturiin tautitapausten käsittelyn helpottamiseksi. Toistaiseksi Elvi on Eviran, AVlen ja käytössä, mutta jatkossa myös kunnaneläinlääkärit tulevat käyttämään Elviä. Kaikki eläinten hyvinvoinnin otantavalvontaan liittyvät toiminnallisuudet on siirretty Elviin.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä, jonka tarkoituksena on parantaa elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä ja valvontaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä sisämarkkinakaupassa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista. Järjestelmän kautta lähetetään sisämarkkinakaupassa sähköinen terveystodistus. TRACESn avulla voidaan seurata ja jäljittää lähetyksiä ja eri osapuolet saavat tietoa lähetyserää koskevista tarkastuksista ja niiden tuloksista. Lisäksi se sisältää kartaston, jonka avulla voi tehdä eläville eläimille vaadittavan reittisuunnitelman sekä voimassa olevan EU-lainsäädännön valvonnan koskien elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden sisämarkkinakauppaa ja tuontia kolmansista maista. TRACES-järjestelmää käyttävät sekä viranomaiset (kunnaneläinlääkärit, läänineläinlääkärit, maa- ja metsätalousministeriö, Tulli ja Evira) että toimijat.

Rokotusrekisteri on pääasiassa nautojen, lampaiden ja vuohien sovellus, jolla voidaan hallinnoida viranomaisten edellyttämien rokotusten tietoja muun muassa mahdollisen sinikielitäuti epidemian aikana.

Nautarekisteri on Suomen ensimmäinen virallinen yksilöeläinrekisteri. Eläimen yksilötietoihin luetaan mm. EU-tunnus, syntymäaika, sijaintitiedot, rotu, sukupuoli, vanhempatiedot ja omistajatiedot. Näiden lisäksi teurastamot ja välittäjät tekevät teurastus- ja välitysilmoitukset nautarekisteriin. Nautarekisterin avoimen rajapinnan (NAVRA) avulla hävityslaitokset pystyvät tekemään hävitysilmoituksia keräämistään naudoista, joten jokaisen naudan jäljitettävyyden varmistetaan. Nautarekisterin tietoja on selattavissa mm. seuraavissa sovelluksissa: Kartturi, Tukisovellus, Rokotusrekisteri, Elite, Vipu-palvelu, ID-sovellus ja Naseva. Myös nautarekisteri tullaan siirtämään osaksi viranomaisjärjestelmää. Nautarekisterin uudistushanke on aloitettu keväällä 2014.

Tukisovellus on Maaseutuviraston sovellus, joka uusitaan vuotta 2015 varten. Tavoitteena on saada tallennettavaksi Tukisovellukseen jatkossa kaikki täydentävien ehtojen valvonnat.

Eläintenpitäjärekisteri on Eviran omistama eläintenpitäjien rekisteröintiin ja pitopaikkojen perustamiseen tarkoitettu sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas-, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten- ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (sika ja munintakana). Hevosten pitäjät on seuraava rekisteriin tehtävä täydennys. Eläintenpitäjärekisteriä käyttävät Evira, läänin- ja kunnaneläinlääkärit, ELY-keskukset sekä kunnan maaseutuviranomaiset.

Valvonnan viranomaisestrategian eli **Eviranet** on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Eviran toimialan viranomaisten välistä viestintää. Eviranetissä jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla on käytössään erilaisia seurantajärjestelmiä:

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on Eläintautien torjuntayhdistys (ETT) omistama ja ylläpitämä selainpohjainen sovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon sopimustilojen toimenpiteet. Kansallisen eläinten terveydenhuollon puitteissa on määritelty terveydenhuollon kansalliset toimenpiteet nautatiloille. Nasevan avulla voidaan seurata tiloilla tehtyjä terveydenhuoltokäyntejä sekä terveydenhuollon kansallisten tavoitteiden toteutumista. Näitä ovat maidon- ja naudanlihantuotannossa mm. vapaus BVD:stä, salmonellasta ja pälvilsasta, ennakoiva tautien torjunta, jäämien hallinta sekä eläinten hyvinvointi ja hyvä maidon ja lihan laatu. Eläinlääkärit ja tuottajat voivat hyödyntää Nasevaa lääkitys- ja hoitotietojen kirjauksessa sekä tuottajat ketjuinformaatiotietojen välittämisessä.

Kunnaneläinlääkäreille on hankittu keväällä 2013 alussa uusi eläinlääkintäohjelmisto **ProvetNet**, johon potilas- ja valvontatiedot tallennetaan keskistetyksi. Kaikkien eläinlääkäreiden, myös sijaisten, edellytetään käyttävän uutta ohjelmaa. Etäpisteessä työskentelevälle 2. kunnaneläinlääkärille on hankittu ns. datasalkku (kannettava tietokone + tulostin).

Inarin ja Utsjoen alueelta on lähetetty vuosittain muutamia eriä eläimiä ja eläintuotteita EU:n alueelle ja kolmansiin maihin. Eläinlääkärit ovat perehtyneet **TRACES**-järjestelmään. Utsjoen eläinlääkäri huolehtii Traces-todistusten laatimisesta, mikäli Ivalossa ei ole järjestelmän hallitsevaa eläinlääkäriä. Inarin kunta huolehtii siitä, että eläinlääkärit saavat aiheesta koulutusta, mikäli sitä on tarjolla.

Kunnaneläinlääkärit hallitsevat **Naseva**- järjestelmän. Uudet eläinlääkärit perehdytetään tarvittaessa siihen. Perehdyttämiseen pyydetään tarvittaessa apua järjestelmän ylläpitäjiltä.

Inarin kunnan maaseututoimi on mukana ympäristöyksikössä. Eläinlääkärit saavat tarvittaessa apua heiltä, esim. eläintenpitäjärekisteri, kartturi, IACS.

Kunnaneläinlääkäreiden koulutustarve sähköisten järjestelmien käyttöön on selvitetty syksyllä 2014.

6. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Kunnan suunnitelmassa on kuvattava viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilöt sekä tiedotuskanavat ja yhteydenpito aluehallintovirastoon sekä muihin paikallisiin viranomaisiin kuten poliisiin ja terveystoimintoihin.

Kunnan suunnitelmassa voidaan erityistilanneviestinnän osalta viitata kunnan valmius-suunnitelmaan.

Inarin kunnassa on laadittu viestintäohjelma, jota kaikki hallintokunnat noudattavat. Erityistilanteiden viestinnästä on ohjeet kunnan valmiussuunnitelmassa. Ympäristöterveydenhuoltoa varten on toimialakohtainen valmiussuunnitelma, jossa kuvataan myös erityistilanteiden viestintä.

Eläinlääkintähuollon viestinnästä vastaa ensisijaisesti 2. kunnaneläinlääkäri Marja Nuorgam. 1. ja 3. kunnaneläinlääkäri voivat myös kertoa ajankohtaisista asioista tiedotusvälineille. Hallintotason viestinnästä vastaa ympäristöyksikön johtaja.

Yhteydenpito aluehallintovirastoon tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostitse. Poliisille toimitetaan kopiot eläinsuojelutarkastuspöytäkirjoista. Kunnan terveystoimintoihin on jatkuva

yhteys, koska eläinlääkintähuollon toimitilat ovat Ivalossa samassa rakennuksessa kuin ympäristöyksikön muut toiminnot ja terveyskeskuksen naapurissa. Ympäristöterveydenhuollon edustaja on mukana tartuntatautien johtoryhmässä ja terveyden edistämisen työryhmässä.

7. MAKSUT

Kunnan valvontaviranomaisen (monijäseninen lautakunta tai vastaava toimielin) on vahvistettava kunnalle mahdollisesti perittävien klinikkamaksujen ja keskitetystä yhteydenotto palvelusta perittävien maksujen suuruudet. Klinikkamaksuja vahvistettaessa tulee huomioida klinikan varustustaso.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkärinavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistaakseen sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeuden lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta.

Kunnan valvontaviranomaisen vahvistamat maksut on sisällytettävä kunnan suunnitelmaan.

Inarin kunnassa klinikkamaksut ovat käytössä Ivalon (10 €) ja Utsjoen (5 €) vastaanotolla. Klinikkamaksu on erisuuruinen vastaanottojen eritasoisesta varustelusta johtuen. Maksun suuruus ja poikkeukset maksun perinnästä on määritelty ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, joka päivitetään säännöllisesti.

Inarin kunnassa ei ole maksettu ns. subventioita tuotantoeläinten omistajille eläinten hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Mikäli päivystysaluetta pyritään laajentamaan, niin subventiot on syytä ottaa käyttöön.

8. VALVONNAN TOIMEENPANO

Kunnan suunnitelmassa tulee kuvata, miten varmistetaan välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito poikkeustilanteessa. Kunnan suunnitelmassa tulee kuvata eläintautivalmiuden vaatimat käytettävissä olevat henkilöresurssit sekä tarvittavat sijaisjärjestelyt ottaen huomioon alueella sijaitsevat eläinten pitopaikat ja eläinmäärät. Kunnan suunnitelmassa tulee lisäksi kuvata varosuunnitelmien laadinta ja ylläpito kunnan tasolla ja siihen liittyvän koulutuksen varmistaminen.

Poikkeustilanteiden eläinlääkintähuolto on selostettu ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa. Eläintautiepidemian varalta toimintakaavio on, että Inarin 2. kunnaneläinlääkäri (toimipiste Utsjoella), joka on nimetty valmiuseläinlääkäriksi, siirtyy normaaleista tehtävistään eläintautivalvontaan. Evira järjestää valmiuseläinlääkäreille tehtävän edellyttämää täydennyskoulutusta säännöllisesti.

Inarin ja Utsjoen alueella nauta- ja lammastiloja on niin vähän, että mahdollisen eläintaudin uhatessa merkittäviä lisäresursseja ei tarvita muulloin kuin proeroetuskautena. Mikäli eläintautilain mukainen vaarallinen tai vastustettava eläintauti uhkaa levitä vapaasti laiduntaviin poroihin, kunnan omat resurssit eivät riitä porojen suuren lukumäärän ja alueen laajuuden takia. Porojen tartuntatautiepidemioiden selvittämiseen tarvitaan aluehallintoviraston ja Eviran koordinoimaa apua ja lisäresursseja.

8.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Kunnan suunnitelmassa tulee kuvata ilmoitusmenettelyt niin eläinlääkintähuollon kuin terveydenhuollon virkamiehille.

Kunnaneläinlääkärit ilmoittavat epäilemistään tai toteamistaan tarttuvista eläintaukeista läänineläinlääkärille tai Elintarviketurvallisuusvirastolle välittömästi tai viipymättä (MMM:n päätös no 1346/1995 vastustettavista eläintaukeista ja eläintautien ilmoittamisesta). Kiireellisesti ilmoitettavien tautien luettelo löytyy maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta 249/2010. Asetuksessa on lueteltu myös taudit, jotka tulee ilmoittaa kuukausittain (kuukausi-ilmoituksen 2. sivulla) sekä zoonoosit, joista tulee ilmoittaa välittömästi muille terveystoimintayksiköille, käytännössä tartuntatautien johtoryhmää johtavalle lääkärille tai hänen varahenkilölleen. Tartuntatautien johtoryhmän yhteystiedot löytyvät Inarin kunnan www-sivuilta ja Ivalon eläinlääkärin vastaanoton ilmoitustaululta.

8.2 Terveysvalvontaohjelmat

Maedi-visna

Scrapie

Inarissa ja Utsjoella on ainoastaan kolme lampaiden pitäjää, ja lampaiden määrä on alle 20. Yksi tila on liittynyt vapaaehtoiseen Maedi-Visna -ohjelmaan. Omistaja on saanut ohjeet ohjelman noudattamisesta ja siitä että pyytää kunnaneläinlääkäriä ottamaan verinäytteet määräaikojen puitteissa.

BSE

Suunnitelmassa on esitettävä myös, miten varmistetaan että ilmoitukset saadaan kaikista ikärajan ylittävistä kotiteurastettavista naudoista ja että kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan BSE-taudin varalta

Syrjäisyysasetuksen perusteella Lapissa saa haudata tilalla kuolleet tai lopetetut nautaeläimet.

Nautakarjan omistajia muistutetaan eläinten lopetusten yhteydessä hautausilmoitusten tekemisestä. Lisäksi tiloille lähetetään vuoden lopussa kirje, jossa muistutetaan hautausilmoitusten tekemisestä ja näytteiden ottamisesta ikärajan ylittäneistä kotiteurastettavista naudoista.

Broilereiden ja kalkkunoiden sekä kanojen salmonellavalvontaohjelma

Tarhattujen hirvieläinten terveystoimintaohjelma

- em. toimintoja ei ole Inarin eikä Utsjoen alueella

8.3 Vesiviljelylaitosten terveystoiminta

Kunnan suunnitelmassa kunnaneläinlääkäri kartoittaa alueensa laitosten mahdolliset riskiperusteet ja tiedottaa niistä läänineläinlääkäreitä. Jos alueella on vesiviljelylaitoksia, tulee kunnan myös suunnitelmassaan selvittää, että alueella on virkaeläinlääkäri, joka on perehtynyt vesiviljelylaitosten toimintaan.

Kunnan suunnitelmassa tulee ottaa huomioon esimerkiksi seuraavat tekijät, joiden on katsottu lisäävän laitoksen riskiä saada ja levittää tauteja:

1. laitokset, jotka tuovat materiaalia merialueelta sisämaahan
2. laitokset, jotka tuoneet kalaa / mätää ulkomailta 3 vuoden sisällä
3. laitos merialueella, jossa perkaamo 5 km säteellä

4. laitokset, jotka sijaitsevat Vuoksen ja Kemijoen latvavesissä, alle 100 km Venäjän rajasta
5. laitokset, joilla edellisten vuosien tarkastukset näytteenotot, kirjanpito jne. ovat olleet puutteellisia

Inarin kalantutkimus ja vesiviljely on RKTL:n omistama suuri vesiviljelylaitos, jota valvotaan säännöllisesti (kerran vuodessa). Luonnonravinnelammikoita on 12 (RKTL 8, MH 4). RKTL:n laitoksella on erittäin asiantunteva henkilökunta ja hyvin toimiva omavalvonta, joten erityisiä riskiperusteita joiden perusteella valvontaa tulisi nostaa nykyisestä, ei ole.

Laitosten valvonnan on hoitanut 1. kunnaneläinlääkäri. Vuoden 2015 alusta valvonnan hoitaa yksi kolmesta praktikosta. Viranhaltija perehdytetään tehtävään. Tarvittaessa pyydetään yksilöllistä ohjausta Eviran Oulun laitokselta ja aluehallintovirastolta.

8.4 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Kunnan suunnitelmassa tulee kuvata hevosten alkionsiirtoon liittyvien kunnaneläinlääkärille kuuluvien valvontatoimenpiteiden toteuttaminen.

Toimintaa ei ole Inarin tai Utsjoen alueella. Kunnaneläinlääkäri ovat tehneet jonkun verran hevosten keinosiemennyksiä tammojen kotitalleilla.

8.5 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Kunnaneläinlääkäri valvoo sivutuoteasetuksen mukaan hyväksymiään laitoksia kerran vuodessa; valvoo toimialueensa muita paikkoja, joissa eläimistä saatavia sivutuotteita kuljetetaan, käsitellään, käytetään tai hävitetään

Inarin kunnassa on sivutuoteasetuksen mukaisia kunnan hyväksymiä laitoksia yhteensä 3 kpl, kaksi tilarehustamoja ja yksi tekninen laitos (poroteurastamon yhteydessä oleva nahkamuokkaamo). Toisen tilarehustamon ja nahkamuokkaamon toiminta on hyvin pienimuotoista. Tilarehustamot tarkastetaan kahden vuoden välein ja nahkamuokkaamon toimintaa valvotaan muiden käyntien yhteydessä ja pyritään tarkastamaan kahden vuoden välein, mikäli laitoksella on toimintaa.

8.5.1 Sivutuotteiden hautaaminen

Varmistaakseen toimijoiden säädösten mukaisen toiminnan on kunnan valvontasuunnitelmassaan esitettävä, kuinka se seuraa alueella sijaitsevien tilojen ja muiden toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja. Syrjäisillä alueilla sijaisevien kuntien tulee määrittää tavoitte suoritettavien hautaustarkastusten ja hautaamisen kirjanpitotarkastusten määrien osalta. Valvontasuunnitelmassa on lisäksi kerrottava miten puututaan todettuihin säädöstenvastaisuuksiin ja kuinka varmistetaan toiminnan oikeellisuus jatkossa.

Poroteurastamoiden sivutuotteiden hautaamista valvotaan teurastamojen valvonnan yhteydessä ja jätemontut tarkastetaan keväällä. Muiden sivutuotteiden (kalanviljelylaitosten sivutuotteet, leikkaamojen ja muiden elintarviketuotantolaitosten sivutuotteet) hautaamista valvotaan laitosten muun valvonnan yhteydessä.

Sivutuotteiden hautaamista valvotaan yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa. Inarin kunnan ympäristöyksikkö vastaa myös ympäristönsuojelun tehtävien hoitamisesta Inarin ja Utsjoen alueella.

Tarkastuksista tehdään aina tarkastuskertomus ja otetaan valokuvia. Havaittujen puutteiden korjaamisesta annetaan kirjallinen kehoitus/määräys korjata puutteet määräaikaan mennessä.

8.5.2 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Kunnallisessa suunnitelmassa on huomioitava haaskarekisterin käyttöönoton edellyttämät toimet. Lisäksi on esitettävä suunnitelma toiminnalle silloin, kun haaskaksi aiotun aineksen käyttöä ei voida sallia. Suunnitelmassa on esitettävä tavoite paikka- ja kirjanpilotarkastusten määrien osalta. Tarkastukset tulee ensisijaisesti kohdentaa toimijoihin, joiden aikaisemman toiminnan perusteella on olemassa viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä. Edellä mainittujen käyttöilmoitusten ja muiden käsittelemättömien sivutuotteiden aloitusilmoitusten koonti ja raportointi aluehallintovirastoihin on huomioitava suunnitelmassa.

Kunnaneläinlääkäri toimittaa haaskapaikan aloitusilmoitukset ja ilmoitukset haaskan pitäjistä aluehallintovirastoon. Haaskoina on käytetty pääasiassa poroteurastamoiden sivutuotteita, jonkin verran myös kalanviljelylaitokselta peräisin olevia poistettuja emokaloja. Laitoksia on ohjeistettu pitämään kirjaa ja antamaan asianmukaiset sivutuotelähetteet luovuttamistaan sivutuotteista.

Haaskapaikkojen valvonta tehdään yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa. Eläinlääkintähuollon resurssit eivät riitä erämaahan vietyjen haaskojen valvontaan kiireisenä talvikautena.

Haaskoja koskevaan kirjanpitoon liitetään myös merkinnät mahdollisista kielloista käyttää jotain materiaalia haaskana tai ulkokoirien ruokintaan (esim. liikenteessä kuolleet porot, jotka on loislääkitty eikä lääkityksen ajankohta ole tiedossa).

8.6 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Mikäli aluehallintovirasto ilmoittaa, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, niin läänineläinlääkäriltä pyydetään tarkempia ohjeita tarkastuksesta ja mahdollisesta näytteiden otosta. Tuontiasiakirjat tarkistetaan Tracesista, mikäli ne sieltä löytyvät, tai pyydetään tuojaa esittämään asiakirjat. Mikäli eläin tai tuote on jo saapunut kunnan alueelle eikä ole rajanylityspaikalla, tarkastuksen suorittaa kunnan virkaeläinlääkäreistä valmiuseläinlääkäriä toimiva 2. kunnaneläinlääkäri tai varahenkilö. Läänineläinlääkäriltä ja tarvittaessa poliisilta pyydetään tarvittaessa apua, mikäli eläin on palautettava lähtömaahan tai lopetettava. Eläimen tallettaminen tai määrääminen karanteeniin ei ole mahdollista, koska karanteeniin hyväksytyjä tiloja ei ole. Mikäli eläin tai tuote on rajanylityspaikalla, toimivaltainen viranomainen on tullit. Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua tullille.

8.6.1 Sisämarkkinatuonti

Traces-sovellusta käyttäville kunnaneläinlääkäreille tulee ilmoitukset alueelle saapuvista eristä. Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri pyytää eläimen omistajalta lisäselvityksiä, esim. tuomaan EU:n alueelta tuodun koiran ja tuontiin liittyvät asiakirjat tarkastettavaksi. Mikäli EU:n sisämarkkinatuonnissa saapuva erä (eläin tai eläintuote) ei täytä tuonnin ehtoja, eläin tai tuote on palautettava lähtömaahan tai eläin on lopetettava. Asiassa toimitaan läänineläinlääkäriin antamien ohjeiden mukaisesti. Mikäli eläin tai tuote on vasta rajanylityspaikalla, toimivaltainen viranomainen on tullit. Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua tullille esim. eläimen lopettamisessa.

8.6.2 Sisämarkkinavienti

Traces-sovellusta käyttävät virkaeläinlääkärit huolehtivat siitä, että eläinten vientiasiakirjat ovat kunnossa ja tarpeelliset näytteet on otettu ja tarkastukset tehty ennen vientiä.

8.7 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Kunnan valvontasuunnitelmassa on kuvattava miten varmistetaan, että eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä havaittaessa ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin. Suunnitelmassa on kuvattava eläinsuojelutarkastuksiin liittyvien dokumenttien säilytys. Kunnan valvontasuunnitelmassa on myös kuvattava miten paikallistasolla varmistetaan, että annetut määräykset toteutetaan annetussa määräajassa ja että eläinsuojelurikkomuksista ilmoitetaan poliisille. Lisäksi kunnan suunnitelmassa kuvataan miten paikallistasolla on varauduttu järjestämään eläinten hyvinvointi eläinsuojelulain 44 §:n mukaisissa kiireellisissä tapauksissa.

Suunnitelmalliset eläinsuojelutarkastukset jaetaan kunnaneläinlääkäreiden kesken jääviydet huomioiden. Tarkastuksissa on mukana kamera, muistiinpanovälineet ja/tai sanelukone. Tarkastuksista laaditaan aina tarkastuskertomus, joka voidaan kirjoittaa heti tarkastuksen yhteydessä tai tarkastuksen jälkeen toimistolla. Tarkastuspöytäkirja saatetaan tiedoksi asianosaiselle (vastaanottokuittaus tai muu tiedoksiantotapa). Mikäli puutteita havaitaan, annetaan määräys korjata puutteet määräajassa.

Uusintatarkastukset tehdään heti kun annettu määräaika on kulunut. Mikäli puutteita ei ole korjattu, asian käsittely siirtyy poliisille tai aluehallintovirastolle mahdollisia pakkotoimia varten.

Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisissa kiireellisissä tapauksissa eläimille voidaan järjestää hoitoa muualta siten, että koirat ja kissat toimitetaan kunnan löytöeläintarhalle (Kamisa). Hevosille ja naudoille pyritään järjestämään hoitoa tapauskohtaisesti. Tyhjiä navetoita on molempien kuntien alueella ja vapaita tallipaikkoja löytyy tarvittaessa muutamalle hevoselle.

Tarkastuskertomuksista/päätöksistä lähetetään viipymättä kopiot Lapin aluehallintovirastoon läänineläinlääkärille ja Inarin poliisille. Tarkastuspöytäkirjat ja päätökset lähetetään erikseen viipymättä, niitä ei liitetä myöhemmin tehtävään virkatehtävien hoitamisesta laadittavaan laskuun aluehallintovirastolle.

Eläinsuojelutarkastuksiin liittyvät sähköiset asiakirjat tallennetaan kunnan keskustietokoneelle (Ympäristöyksikön R-kansio).

8.7.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvat tarkastukset tehdään mahdollisuuksien mukaan parityönä. Tarkastajien tulee olla esteettömiä, joten eläinlääkärin työpariksi pyydetään poliisi tai ympäristöyksikön muu viranhaltija (esim. terveydensuojelutarkastaja) mikäli mahdollista.

8.7.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Inarin alueella toimii n. 10 rekikoiratarhaa, joissa koirien määrät vaihtelevat n. 30:stä lähes 200:aan. Lisäksi Saariselällä käy joulusesongin aikana ulkopuolisia yrittäjiä, jotka järjestävät ohjelmalveluja charterlentojen asiakkaille.

Rekikoiratarhojen lisäksi pari yritystä tarjoaa ratsastukseen liittyviä ohjelmalveluja ja muutama poronostaja pitää ns. turistiporoja porojeluja varten tai turistien nähtävänä.

Rekikoiratarhat on tarkastettu vuosittain. Tarhat, joilla on ollut puutteita, on tarkastettu uudelleen ja joillakin tarhoilla on käyty useita kertoja vuodessa.

Ohjelmalveluyritysten toimintaa valvotaan yhteistyössä ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun kanssa, sillä toimintaa joudutaan valvomaan muidenkin lakien nojalla (terveydensuojelulaki, laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta sekä ympäristönsuojelulaki)

Inarin ja Utsjoen alueella ei ole pienteurastamoita. Poroteurastamoiden valvonta kuuluu aluehallintovirastolle ja sen nimeämille tarkastuseläinlääkäreille.

8.8 Tukivalvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä.

Edelliseen liittyviä kunnaneläinlääkärille kuuluvia tehtäviä ovat mm. maitohygieniatarkastukset. Maitohygieniatarkastuksista laaditaan asianmukainen tarkastuspöytäkirja, joka lähetetään tarvittaessa aluehallintovirastoon mahdollisia jatkotoimia varten. Rutiinitarkastuksista toimitetaan vuosittain yhteenvedot aluehallintovirastolle.

9 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN TOIMEENPANO

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Puhelinneuvonta

Ivalon eläinlääkärit ottavat vastaan puheluja arkisin klo 8-9, jolloin annetaan aikoja ajanvarausvastaanotolle ja vastataan muihinkin kysymyksiin. Eläinlääkäri on yleensä asiakkaiden tavoitettavissa arkisin joustavasti myös klo 9-16 välisenä aikana (erotusajan ulkopuolella). Puheluista ei peritä erillisiä palvelumaksuja.

Sairaanhoito

Lapin pitkien etäisyyksien takia Inari-Utsjoen eläinlääkärit ovat hoitaneet vaativiakin sairastapauksia, mm. leikkauksia on tehty paljon. Ivalon vastaanotto on hyvin varustettu, leikkauksia varten on hyvät tekniset välineet, mutta avustavaa henkilökuntaa ei ole. Eläinlääkärit ovat avustaneet toisiaan leikkauksissa.

Terveydenhoito

Kotieläinten terveydenhoito on järjestetty asiakkaiden tarpeiden mukaisesti, normaalit peruseläinlääkäripalvelut tarjotaan koti- ja hyötyeläimille. Porojen terveydenhoitoon kuuluu mm. porojen loislääkitykset, jotka työllistävät eläinlääkäreitä paljon.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Nautakarjatilaja on koko alueella vain 9, joista 8 on lypsykarjatilaja. Nasevaan liittyneiden tilojen terveydenhuolto voidaan järjestää nykyisin resurssein. Tilojen edellytetään huolehtivan itse siitä, että määräaikaiset terveydenhuollon tilakäynnit tehdään ajallaan.

Terveydenhuoltosopimukset säilytetään sopimuksen tehneen eläinlääkärin toimistolla.

Porojen terveydenhuoltoa varten ei ole vielä valtakunnallista terveydenhuolto-ohjelmaa ja muutkin ohjelmat ovat vasta suunnitteluasteella. Porojen terveydenhuolto on kuitenkin tärkeä ja porojen lukumäärä on monikymmenkertainen muihin kotieläimiin verrattuna, joten porojen terveydenhuoltoon on varattava resursseja.

Porojen terveydenhuoltoon liittyy porojen loislääkintä, joka tehdään syksyllä ja talvella poroerotusten yhteydessä. Eläinlääkärin läsnäolo poroerotuksissa on tärkeää, se edistää eläinsuojelua ja mahdolliset sairastapaukset tulevat nopeasti esille.

9.2 Kiireellinen eläinlääkärinapu

Päivystys on järjestetty Inari-Utsjoen omana toimintana. Päivystykset jaetaan ympäristöyksikön kolmen eläinlääkärin kesken. Eläinlääkäreiden työsidonaisuuden vähentämiseksi tavoitteena on saada neljäs eläinlääkäri mukaan päivystykseen vähintäänkin poroerotusaikana.

Pieneläin- ja suurelänpäivystystä ei ole tarpeen eriyttää, perusteena pienet eläintihedät. Päivystyspotilaista suuri osa on pieneläimiä ja niitäkin on vain muutama tapaus viikossa.

Yhteistoiminta-alueella on otettu päivystyskäyttöön maksullinen palvelunumero 1.5.2014.

9.3 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Ivalossa työskentelee kaksi eläinlääkärää, joten tarvittaessa voidaan antaa kiireapua ajanvaraus-vastaanoton ohessa.

Ivalon eläinlääkärin toimitilat valtakunnallisessa ohjelmassa mainitut vaatimukset muilta osin, mutta hevosen pakkopiltuu puuttuu. Lääkkeiden säilytystä varten on varattu jääkaappi, jääviileäkaappi sekä pakastelokeroita. Utsjoen vastaanotolle hankittiin v. 2013 säädettävä tutkimuspöytä.

Ivalon vastaanotolle on hankittu kannettava ultraäänilaitte kahdella anturilla v. 2012 ja aiemmin on hankittu mm. narkoosilaitte. Vuonna 2013 hankittiin mm. runsaasti instrumentteja sekä niiden teroituskone, poikimisliinat ja karvaleikkureita. Vastaanotolle saatiin myös tähytyslaitteet Ivalon terveystakeskuksesta.

9.4 Ostopalvelut – Ei ole.

9.5 Perustason ylittävät palvelut

Perustason ylittäviä palveluita tarjotaan satunnaisesti silloin, kun meillä on käytettävissä erikoistuneita eläinlääkäreitä.

Remissiomahdollisuudet

Inarin kunnalla ei ole sopimusta perustasoa vaativampien tapausten toimittamisesta jatkohoitoon. Pitkien välimatkojen takia remissiomahdollisuudet ovat vähäiset ja eläinlääkärit ovat hoitaneet myös vaativia sairastapauksia. Remissipaikan saaminen Rovaniemelle olisi tärkeää, mm. luunmurtumien hoitaminen asianmukaisesti edellyttää korkeaa varustetasoa ja perustasoa ylittävää osaamista.

Laboratoriopalvelut

Lemmikkieläinten ja hevosten ym. veri- ja virtsanäytteitä tutkitaan soveltuvin osin Ivalon terveyskeskuksen laboratoriossa. Muihin laboratorioihin lähetettäviä näytteitä varten eläinlääkäreiden vastaanotoilla on sentrifugit. Mastiittimaitonäytteitä tutkitaan eläinlääkäreiden vastaanotoilla. Eläinlääkärit viljelevät näytteet itse käyttäen selektiivisiä agareita.

Näytteet lähetetään postitse tai matkahuollon kautta. Eläinlääkärit huolehtivat näytteiden pakkaamisesta ja lähettämisestä itse. Pakkausmateriaaleja on aina eläinlääkäreiden vastaanotoilla (myös tartuntavaarallisia näytteitä varten).

Tutkimustulokset saapuvat laboratorioista yleensä viivytyksettä faxilla tai eläinlääkäreiden sähköpostiosoitteisiin.

10 LAATU

10.1 Palautteiden ja valitusten käsittely

Kunnan on suunnitelmassaan esitettävä, miten kunta käsittelee palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt. Suunnitelmasta on käytävä ilmi kunnan voimassa olevat vastuu- ym. vakuutukset ja niiden korvausmäärät sekä menettelytavat pyydettyessä lausuntoja Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Eläinlääkintähuoltoon kohdistuvat palautteet käsitellään viivytyksettä yksikön sisäisissä palaverissa. Toimintaa pyritään kehittämään palautteiden myötä, mikäli se on aiheellista ja mahdollista.

Inarin kunnalla on vastuuvakuutukset, jotka koskevat myös mahdollisia eläinlääkärin työssä sattuneita vahinkoja. Vahinkotapauksia ei ole viime vuosina ollut. Inarin kunnan hallintosäännön ja sosiaali- ja terveyslautakunnan ratkaisuvallan mukaan sosiaali- ja terveysosaston osastopäällikkö on toimivaltainen käsittelemään lautakunnan alaisen henkilöstön toiminnasta tehtyjä valituksia, jollei valitus tai kantelu sisällä sellaisia periaatteellisia seikkoja, jotka edellyttävät lautakunnan käsittelyä.

11 SEURANTA JA RAPORTOINTI

11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Pienessä yksikössä jokaisella työntekijällä on vastuu huolehtia siitä, että tehtävät hoidetaan loppuun saakka. Keskeneneräisistä ja vireillä olevista asioista laitetaan muistutukset kalentereihin. Määräaikaan mennessä annettujen määräysten ja korjauskehotusten noudattamista valvotaan, uusintatarkastukset määräajan päättyessä. ”Keskeneneräisten lokero” käydään läpi säännöllisesti. VASU -raportointi

Valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi tehdään vuosittain Eviran ja AVin määräämien määräaikaisten puitteissa. Arvioinnin hyväksyy Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaosto.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaohjelmien käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvetot ym.

Eläinlääkärit ovat huolehtineet itse tarkastuskertomusten ym. lähettämisestä asianomaisille viranomaisille. Ympäristöyksikön johtaja hoitaa vuosiyhteenvettoa eläinlääkäreiden kanssa. Ostolaskut ja valvonnan laskutus valtiolta yhteistyössä Taitoa oy:n kanssa.

Eläintaudeista ilmoittaminen

Kuukausi-ilmoitusten lähettämisestä muistutetaan eläinlääkäreitä. Raportit saadaan helposti eläinlääkintäohjelmista, mutta raporttien lähettäminen on turhauttavaa, kun ilmoitettavia eläintauteja on vähän. Pieneläinpraktiikassa esiintyy harvoin aluehallintovirastolle ilmoitettavia eläintauteja.

11.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kuntien tulee ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilasto on liitettävä kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle.

Eläinlääkäreiden käynti- ym. tilastot saadaan poimituksi eläinlääkintähuollon potilasohjelmasta ProvetNet. Käynnit on voi eritellä eläinlääkärikohtaisesti, ryhmäkohtaisesti (pieneläimet, tilakäynnit, poroerotukset, hyötyeläimiin kuuluvat raja- ja rekikoirat jne.) sekä kuntakohtaisesti. Luvut on liitetty kunnan kertomustietoihin.